

Marinela ȚEPUȘ

Locuri în care tânjești să te întorci

Sunt locuri și locuri pe lumea asta... Locuri spre care tânjești să te întorci și locuri pe care abia aștepti să le uiți.

La **Sfântu Gheorghe** n-am fost decât de vreo trei ori. Și întotdeauna pe fugă, la câte o premieră a Teatrului „Andrei Mureșanu”. Până în acest an, când am fost trimisă de către redacția revistei *Teatrul azi*, la **Bienala Internațională de Teatru – REFLEX**, organizată de Teatrul „Tamasi Aron”. Am stat doar trei zile, dar am avut parte numai de lucruri interesante. Întâi de toate, am descoperit orașul. Mic, curat, cu străzi largi, fără prea multe mașini, cu case cu un singur etaj, cu oameni deschiși, atenți. Apoi, am „descoperit” teatrul... O clădire oarecare, nu cine știe cât de elegantă și care nu a mai fost renovată de mult. Doar că, seară de seară, odată cu aprinderea luminilor, locul căpăta viață. Sala, mare și destul de anostă, se umplea până la refuz. Mă întreb cum, pentru că orașul e mic și, mai ales la sfârșit de săptămână, pare aproape nelocuit?!

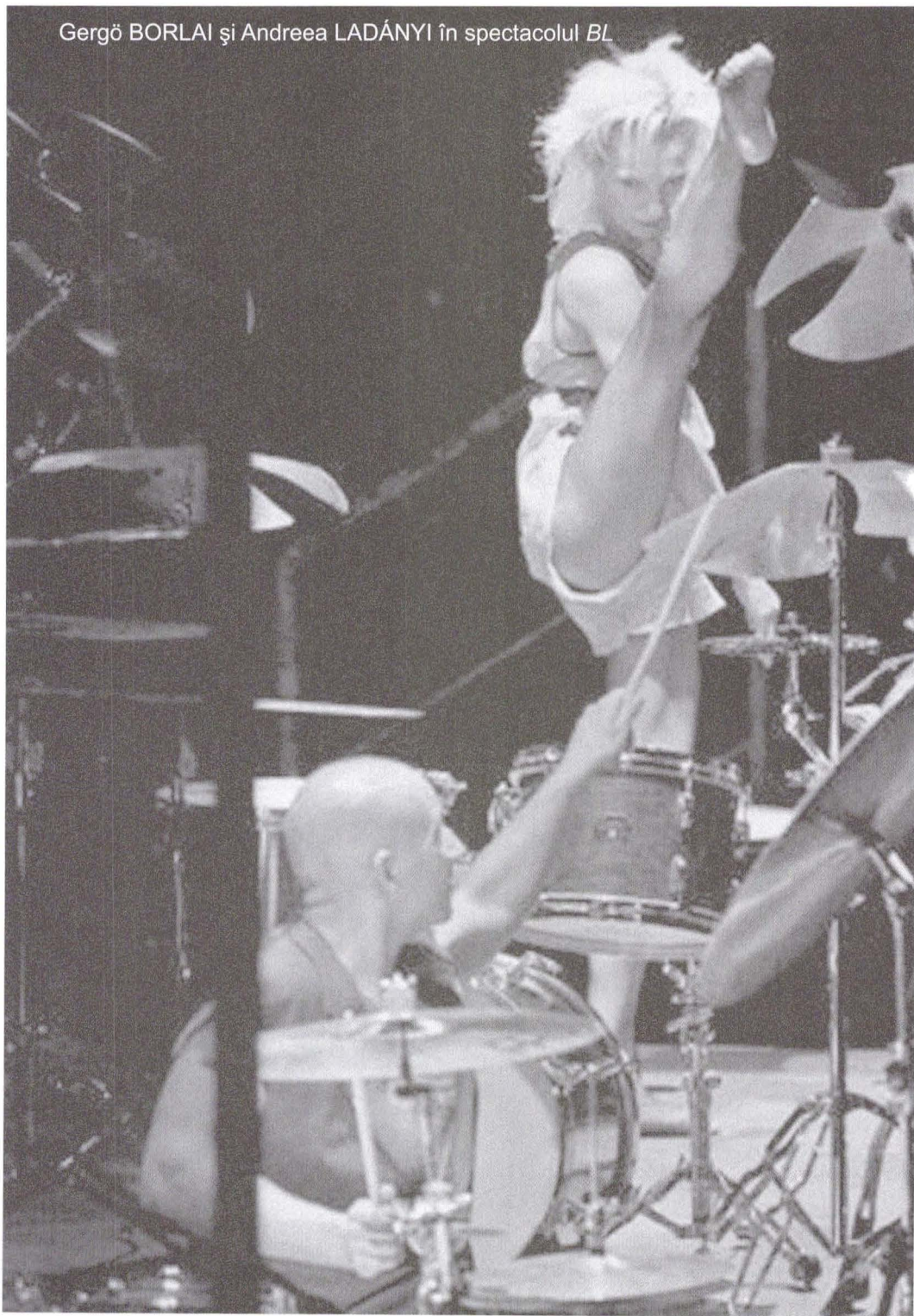
Spectacolele pe care le-am văzut, patru la număr, au fost toate de bună calitate. Aplauzele, ritmice și îndelungi, ca la operă, au răsplătit cum se cuvine efortul artiștilor. Pentru orașelul cu inimă de gheață – temperatura nu voia să urce deloc, lăsându-ne să credem, chiar în luna martie, că iarna încă ne mai bântuie cu ultimele puteri –, festivalul de teatru a constituit, cu adevărat, un eveniment. Gazdele nu ne-au sufocat cu amabilitatea, dar au fost mereu prin preajmă când aveai nevoie de o informație sau de ajutor.

Cât despre reprezentații? Am avut parte de un „calup” de teatru bazat pe mișcare, pe gest, pe expresivitatea trupului și mai puțin pe cuvinte. (Doar *Vizita bătrânei doamne* a ieșit, oarecum, din context. Dar nici aceea pe deplin).

În prima seară, am văzut, *BL* (titlul reprezintă inițialele celor doi protagoniști), o încercare fascinantă de a transforma sunetul și gestul în „poveste”. Un talentat percuționist, Gergő Borlai, despre care am aflat că „bate tobele” de la vârsta de trei ani, iar de pe la vreo 12, face parte din prima linie a muzicii maghiare de gen (acum are 31 de ani), a invadat sala cu o multitudine de sunete – mai reci și mai calde, mai ample și mai discrete, mai furioase și mai calme. Parcă născându-se în interiorul acestor sunete, o figură legendară a dansului din Ungaria, trecută de prima tinerețe, dar cu un corp perfect de balerină, Andreea Ladányi, a ridicat sala în picioare. Ceea ce făcea ea nu era dans, era o zbatere (voit) oarbă a trupului, care se sincroniza cu sunetul, transformându-l în teatru. Se năștea, în felul acesta, un puternic conflict sexual, o luptă pe viață și pe moarte, cu mici inserții lascive, cu mici fiori de tandrețe, care dispăreau iute, lăsând loc altor acorduri, altor țâșniri. Un asemenea spectacol nu se poate povesti din simplul motiv că el doar te cuprinde ca o flacăra, făcându-te să arzi pe de-a-ntregul.

În cea de-a doua zi am văzut un spectacol de teatru-dans, așa cum au fost multe după 1990, în România, *Romeo și Julieta*, în regia lui Uray Péter (din Ungaria); scenografia: Carmencita Brojboiu (M Studio, Sfântu Gheorghe). Am remarcat, în primul rând, disciplina acestor tineri actori-dansatori. Mișcărilor lor sunt calculate; sincronizarea trupurilor este perfectă... Nu se ghicește efortul. Gesturile se nasc unul într-altul și se amplifică exprimând, limpede, conflictul. Corpul uman capătă o nețăr-murită frumusețe într-un soi de glisare continuă. Povestea se percepe și la nivel

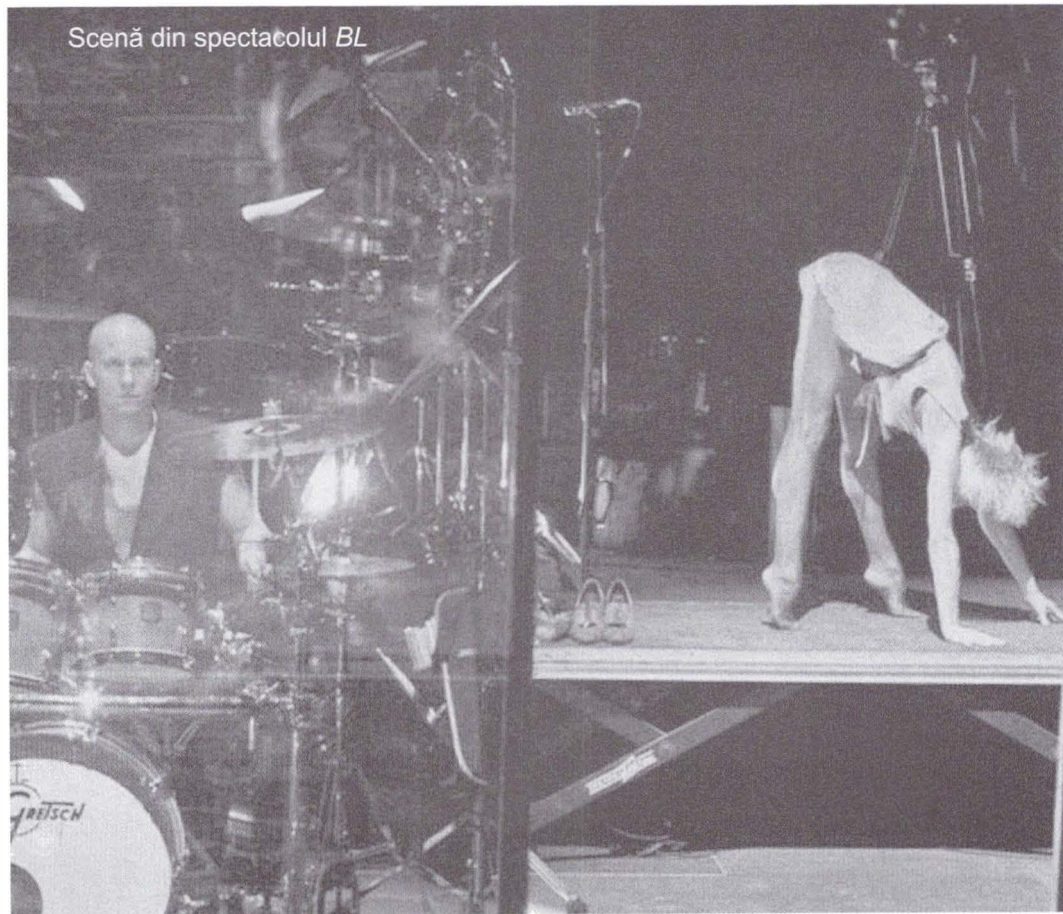
Gergő BORLAI și Andreea LADÁNYI în spectacolul *BL*

epidermic, pentru că atingerile lor par să te atingă și pe tine, spectatorul... Muzica ne învăluie și ea, făcându-ne să uităm, pentru vreo clipă, de cotidian. Seara s-a sfârșit, într-un liceu, la un spectacol, *Fragmente din povestea rătăcirii*, pregătit de către unul dintre actorii teatrului cu elevi, în cadrul Atelierului de Teatru OSONO. Bazat tot pe mișcare. Pe expresie corporală. Cuvintele aveau importanță doar pentru a potența valoarea gestului. Am putut observa o dăruire totală a acestor tineri în ceea ce aveau de făcut, de exprimat.

Dar marea surpriză a avut loc abia în cea de-a treia zi, când am vizionat *Vizita bătrânei doamne* de Durrenmatt – regia: Zsótér Sándor; decorul: Ambrus Mária, costumele: Benedek Mari; muzica: Tallér Zsófia; coregrafia: Vati Tamás (producție a Teatrului „József Atilla” din Budapesta). Surpriză nu pentru că piesa a fost transformată într-un soi de operă pop, de altfel, bine susținută de la un capăt la altul. Ci pentru că aceea care m-a fost încântat, în prima mea seară la Sfântu Gheorghe, dansatoarea Andreea Ladanyi, a interpretat rolul eroinei. Cum poate deveni o dansatoare care nu a vorbit niciodată pe scenă, actriță într-un rol principal??? Ei bine, nu numai că a putut, dar a evoluat impecabil și în această postură. (A și luat, pentru acest rol, un important premiu de interpretare în Ungaria.) La discuția care a urmat spectacolului, regizorul ne-a mărturisit secretul distribuirii dansatoarei. A început

Scenă din spectacolul *BL*

lucrul cu o actriță, dar simțea că nu era ceea ce-și dorea el. *Bătrâna doamnă*, în viziunea sa, nu se întoarce acasă pentru a se răzbuna, ci pentru a împlini un destin. Ea însăși devine destinul acelui loc din care a plecat, hulită, cu zeci de ani în urmă. Or, destinul nu trebuia să aibă nici vervă, nici culoare, nici inflexiuni în voce. Nu trebuia să emane niciun fel de emoție. Puține gesturi, vorbire albă, seacă. S-a dovedit că Andreea Ladanyi corespundea cel mai bine viziunii sale. Claire Zachanassian, în această variantă scenică, este o păpușă Barbie fanată, cu mișcări mici, robotizate, cu o voce implacabilă, care aduce la cunoștință cele dorite și așteaptă... Doar așteaptă... Până ce orașul este asmuțit asupra fostului ei iubit și consimte să-l ucidă. Nu ni se pare deloc că, în felul acesta, s-ar face dreptate. Ni se arată doar grosolănia, mizeria, micimea ființei umane în situații-limită. Claire Zachanassian nu devine mai fericită după ce și-a împlinit dorința. Este pregătită să moară și atât. Pentru că nu a avut nici de ce trăi, nici pentru cine și pentru că lumea sau banii nu i-au oferit decât satisfacția de a cumpăra și de a supune. Crima sa, de fapt a micii localități pe care a cumpărat-o și a supus-o, nu-i aduce nici bucurie, nici împlinire. Gestul său nu este justițiar. E numai o demonstrație inutilă despre complacerea ființei umane în cele mai josnice fapte când e vorba de bani și de un trai mai bun. Atât.

Scenă din *Romeo și Julieta*, după Shakespeare, regia Uray Petér

